

Sygn. akt: I ACa 1168/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Ochalska - Gola
Sędziowie:	SSA Anna Beniak SSO del. Krzysztof Wójcik (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Monika Wrzesień

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. K. (1)**

przeciwko (...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 lipca 2012r. sygn. akt I C 664/10

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 1168/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 lipca 2012r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo G. K. (1) skierowane przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy w sprawie o sygn. akt X GNC 2966/03, któremu Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy w dniu 1 września 2009 roku, w sprawie o sygn. akt X GCo 253/09, nadał klauzulę wykonalności na rzecz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Sąd Okręgowy zasądził ponadto od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy podejmując powyższy wyrok oparł się na ustaleniach faktycznych, które Sąd Apelacyjny aprobuje i uznaje także za własne. Najistotniejsze z ustaleń były następujące.

Powoda, jako prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) U. (...) G. K. (1), łączyła z (...) S.A. w Ł. umowa z dnia 28 maja 2001 roku, nr (...) o świadczenie usług w zakresie dozoru mienia.

Umowa przewidywała określoną ilość godzin pracy pracowników powoda na terenie spółki (...) S.A. w Ł. W. W., jako Kierownik (...) S.A. w Ł., razem z powodem kontrolował ilość godzin przepracowanych w spółce przez pracowników powoda i w oparciu o te dane sprawdzał prawidłowość wystawionych faktur przez firmę (...) U. (...) G. K. (1).

Na podstawie umowy z dnia 28 maja 2001 roku powód wystawił (...) S.A. w Ł. faktury VAT:

- nr (...) z dnia 11 marca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 26 marca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 1 kwietnia 2003 roku,
- nr (...) z dnia 23 kwietnia 2003 roku,
- nr (...) z dnia 2 maja 2003 roku,
- nr (...) z dnia 12 maja 2003 roku,
- nr (...) z dnia 21 maja 2003 roku,
- nr (...) z dnia 2 czerwca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 11 czerwca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 21 czerwca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 1 lipca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 11 lipca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 21 lipca 2003 roku,
- nr (...) z dnia 24 lipca 2003 roku.

Każda z faktur opiewała na kwotę 7.962,70 złotych brutto. Termin płatności faktur w formie przelewu wynosił 7 dni od daty wystawienia.

W dniu 15 marca 2003 roku strony umowy zawarły porozumienie, na mocy którego ustaliły, że w przypadku niemożności zapłaty przez (...) S.A. w Ł. wynagrodzenia za dozór, określonego w § 8 umowy z dnia 28 maja 2001 roku, dopuszcza się możliwość zapłaty wynagrodzenia w postaci przeniesienia na (...) własności tkanin, przędzy bądź świadczenia usług, o wartości odpowiadającej kwocie wynagrodzenia. W przypadku wybrania tej formy zapłaty (...) S.A. w Ł. zobowiązała się powiadomić o tym (...) na 7 dni wcześniej przed terminem zapłaty wynikającym z umowy świadczenia usług w zakresie dozoru mienia. Porozumienie obowiązywało od dnia 15 marca 2003 roku.

Porozumienie powyższe zostało zawarte z uwagi na brak wpłat dokonywanych przez (...) S.A. w Ł..

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2003 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi ogłosił upadłość przedsiębiorcy pod nazwą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł. przy ul. (...).

Pomimo ogłoszenia upadłości (...) S.A. w Ł., pracownicy magazynu spółki wydali towar G. K. (1).

W dniu 28 lipca 2003 roku (...) S.A. w Ł. wystawiła powodowi faktury za zakup tkanin:

- nr (...) na kwotę 33.344 złotych,

- nr (...) na kwotę 18.260,18 złotych,

- nr (...) na kwotę 13.107,47 złotych,

- nr (...) na kwotę 46.955,76 złotych.

- nr (...) korygującą fakturę nr (...) poprzez zmniejszenie jej wartości o kwotę 8.994,82 złotych (fakturę odebrano w dniu 31 lipca 2003 roku).

Pismem z dnia 30 lipca 2003 roku Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. poinformował powoda o ogłoszeniu upadłości spółki (...) S.A. w Ł. i wezwał do zgłoszenia wierzytelności w terminie 3 miesięcy od daty ukazania się obwieszczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym sędziemu komisarzowi na wskazany adres Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi. O ogłoszeniu upadłości (...) S.a. w Ł. powód dowiedział się w dniu 30 lipca 2003 roku.

Powód nie zgłosił wierzytelności sędziemu komisarzowi.

Pismem datowanym na dzień 24 lipca 2003 roku, doręczonym (...) S. A. w Ł. w dniu 31 lipca 2003 roku, powód wezwał do zapłaty kwoty łącznie 81.699,01 złotych obejmującej 80.200,97 złotych należności głównej i 1.498,04 złotych odsetek. Należność główna wynikała z faktur nr (...) w kwotach po 7.962,70 złotych oraz z faktury nr (...) w kwocie 573,97 złotych.

Pismem datowanym na dzień 29 lipca 2003 roku, a nadanym do powoda w dniu 21 sierpnia 2003 roku, Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. wezwał powoda, by w terminie 30 dni potwierdził zgodność sald figurujących w księgach spółki na dzień 24 lipca 2003 roku. Łączne saldo wynosiło 81.792,93 złotych, a złożyły się na nie należności wynikające z faktur nr (...), w kwotach po 7.962,70 złotych, należność z faktury nr (...) w kwocie 1.824,33 złotych oraz należność z faktury nr (...) z dnia 2 czerwca 2003 roku w kwocie 341,60 złotych.

Powód nie potwierdził wskazanego salda.

W dniu 6 sierpnia 2003 roku do (...) S.A. w Ł. wpłynęło pismo powoda o kompensacie wzajemnych zobowiązań i należności. Oświadczenie obejmowało należności powoda: w kwocie 625,18 złotych wynikającą z faktury nr (...) z dnia 11 marca 2003 roku oraz należności w kwotach po 7.962,70 złotych wynikające z faktur nr (...) z dnia 25 marca 2003 roku, (...)z dnia 1 kwietnia 2003 roku, (...)z dnia 23 kwietnia 2003 roku, (...)z dnia 2 maja 2003 roku, (...)z dnia 19 maja 2003 roku, (...) z dnia 21 maja 2003 roku, (...)z dnia 2 czerwca 2003 roku, (...)z dnia 11 czerwca 2003 roku, (...)z dnia 21 czerwca 2003 roku, (...)z dnia 1 lipca 2003 roku, (...) z dnia 11 lipca 2003 roku i (...)z dnia 21 lipca 2003 roku. Z kolei kompensowane należności przysługujące (...) S.A. w Ł. wynikały z faktury nr (...) z dnia 8 lipca 2003 roku w kwocie 6.763,55 złotych, (...)z dnia 28 lipca 2003 roku w kwocie 33.344 złotych, (...)z dnia 28 lipca 2003 roku w kwocie 18.260,18 złotych, (...)z dnia 28 lipca 2003 roku w kwocie 13.107,47 złotych, (...)z dnia 28 lipca 2003 roku w kwocie 24.702,38 złotych (do zapłaty z tej faktury pozostało 22.253,38 złotych).

Pismem z dnia 30 września 2003 roku Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. oświadczył o kompensacie należności (...) S.A. w upadłości w Ł. wobec powoda wynikającej z faktury nr (...) z dnia 28 lipca 2003 roku w części obejmującej kwotę 15.925,40 złotych, z wierzytelnościami powoda wobec tej spółki wynikającymi z faktur nr (...) w kwotach po 7.962,70 złotych.

Pozwem z dnia 13 listopada 2003 roku Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym, aby pozwany G. K. (1) prowadzący działalność gospodarczą (...) (...) w Ł. zapłacił na rzecz (...) S.A. w upadłości w Ł. kwotę 86.747,19 złotych z określonymi w pozwie odsetkami i kosztami procesu. Kwota ta obejmowała pozostałą po potrąceniu część należności wynikającej z faktury nr (...), oraz należności z faktur nr (...).

Prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 30 stycznia 2004 roku w sprawie sygn. aktX GNc 2966/03 Sąd Okręgowy w Łodzi nakazał G. K. (1) właścicielowi (...)w Ł., aby zapłacił powodowi Syndykowi Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. kwotę 86.747,19 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 28 sierpnia 2003 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.615 złotych tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty albo wniósł w tymże terminie zarzuty.

Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2005 roku zarzuty G. K. (1) od powyższego nakazu zapłaty zostały odrzucone z uwagi na nieuiszczenie, pomimo wezwania, opłaty od zarzutów.

Pismem z dnia 21 września 2005 roku powód ponowił oświadczenie złożone w piśmie z dnia 6 sierpnia 2003 roku, przesyłając Syndykowi Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł. jego odpis, i wniósł o umorzenie w tym zakresie prowadzonego postępowania egzekucyjnego. W piśmie wskazano, że wymienione w zestawieniu faktury VAT są pozostałą częścią zobowiązań, których kompensaty syndyk masy upadłości dokonał pismem z dnia 30 września 2003 roku.

W odpowiedzi na powyższe pismo Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. w upadłości w Ł., w piśmie z dnia 26 września 2005 roku, nie wyraził zgody na kompensatę wzajemnych należności i umorzenie postępowania egzekucyjnego. Syndyk wskazał, że wierzytelność powoda nie została zgłoszona do listy wierzytelności i nie podlega planom podziału masy upadłości. Wskazano ponadto, że oświadczenie złożone w sierpniu 2003 roku nie wywarło żadnych skutków prawnych, bowiem dotyczyło zobowiązań (...) S.A. w Ł. wobec powoda powstałych sprzed ogłoszenia upadłości spółki i zobowiązań powoda względem (...) S.A. w Ł. powstałych po tym dniu. Kompensata zaś dokonana w dniu 30 września 2003 roku dotyczyła bieżących zobowiązań obu stron, które postawały po ogłoszeniu upadłości spółki.

Postanowieniem z dnia 1 września 2009 roku Sąd Okręgowy w Łodzi nadał tytułowi egzekucyjnemu w postaci prawomocnego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 stycznia 2004 roku w sprawie o sygn. akt X GNc 2966/03 klauzulę wykonalności na rzecz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł..

Pismem z dnia 11 grudnia 2009 roku powód złożył pozwanej spółce oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej powodowi względem poprzedniego wierzyciela (...) S.A., a wynikających z wystawionych na rzecz G. K. (1) faktur VAT nr (...).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dokumentów, zeznań świadków M. T., A.B., zeznań powoda. Sąd pierwszej instancji nie dał wiary zeznaniom powoda w części, w której twierdził, że po 15 marca 2003 roku rozliczał się z (...) S.A. w Ł. w ten sposób, że na jego rzecz przenoszona była własność tkanin o wartości równej należności powoda wobec spółki.

W ramach ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest niezasadne. Wskazał, że podstawę prawną wytoczonego przez powoda powództwa przeciwegzekucyjnego stanowił przepis art. 840 § 1 pkt 2) k.p.c. powód powoływał się na wygaśnięcie zobowiązania wskutek złożonego oświadczenia o potrąceniu wzajemnych należności. W sprawie bezsporne było, że wierzytelności przysługujące powodowi względem poprzednika prawnego pozwanej spółki powstały przed dniem 24 lipca 2003 roku, tj. przed dniem ogłoszenia upadłości (...) S.A. w Ł.. Strona pozwana podnosiła natomiast nieskuteczność złożonego oświadczenia z uwagi na to, że wierzytelności (...) S.A. w Ł. powstały już po tej dacie, zaś obowiązujące wówczas przepisy regulujące postępowanie upadłościowe nie pozwalały na potrącenie należności powstałych przed ogłoszeniem upadłości z wierzytelnościami powstałymi po tej dacie.

Zgodnie z art. 34 § 1 obowiązującego w dacie ogłoszenia upadłości (...) S.A. w Ł. Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 roku Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 1991 r., Nr 118, poz. 52, ze zm.) potrącenie długu upadłego z długiem wierzyciela było dopuszczalne, jeżeli oba długi istniały w czasie ogłoszenia upadłości, chociażby termin uiszczenia jednego z nich nie nastąpił. Kluczowe więc było ustalenie kiedy powstały wierzytelności (...) S.A. w Ł. wobec powoda. W ocenie Sądu wierzytelności te powstały po dniu 24 lipca 2003 roku.

Sąd Okręgowy uznał za niewiarygodne zeznania powoda, iż po zawarciu porozumienia z dnia 15 marca 2003 roku zapłata za świadczone przez niego usługi dokonywana była w formie przeniesienia własności towaru z następujących przyczyn.

Powód nie potrafił w sposób jednoznaczny wskazać sposobu realizowania tego porozumienia. Na rozprawie w dniu 1 października 2010 roku podał, że porozumienie wykonywane było w ten sposób, że po uprzednim uzgodnieniu z przedstawicielami (...) S.A. w Ł. powód wybierał w magazynie odpowiednie tkaniny, na które otrzymywał dokument WZ i na podstawie tego dokumentu wystawiane były faktury. Z kolei na rozprawie w dniu 11 kwietnia 2012 roku G. K. (1) podał, że w temacie sprzedaży tkanin nie był rozeznany, dlatego (...) S.A. w Ł. przekazywała mu informacje o kontrahentach, którzy chcieli zakupić towar, a następnie ci kontrahenci wybierali tkaniny i nawet sami je odbierali z magazynu spółki. Sprzedaż dokonywana miała być jednak na rachunek powoda, i to z nim rozliczali się nabywcy tkanin. Z jednej strony więc powód wskazywał, że sam dokonywał wyboru tkanin w magazynie, z drugiej zaś, że nie znał się na tkaninach i sami kontrahenci wybierali towar w magazynach spółki. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, jeśli (...) S.A. w Ł. miała kontrahentów zainteresowanych nabyciem określonych tkanin, to nic nie stało na przeszkodzie, by spółka sama zbyła towar i zapłaciła powodowi za wykonane usługi. Niezrozumiałe jest więc dlaczego w tych transakcjach miał pośredniczyć powód. Ponadto Sąd Okręgowy podkreślił, że gdyby porozumienie z dnia 15 marca 2003 roku było realizowane, tak, jak twierdził to powód, to zaległość w płatnościach na rzecz firmy powoda istniejąca w dniu 24 lipca 2003 rok nie obejmowałaby okresu jeszcze sprzed podpisaniem tego porozumienia. Tymczasem nabycie tkanin przez powoda w lipcu 2003 roku miało nastąpić jako forma zapłaty za usługi świadczone (...) S.A. w Ł. w okresie od marca 2003 roku do lipca 2003 roku. Przekonało to Sąd, że za ten okres powód nie uzyskał zapłaty za świadczone usługi w jakiegokolwiek postaci. Jego twierdzenia więc, że wynagrodzenie otrzymywał w formie przeniesienia własności towaru, nie znalazły potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, zaś sam powód w swoich zeznaniach podał niejednoznaczne informacje na temat tych okoliczności. Dopiero więc w lipcu 2003 roku została dokonana sprzedaż tkanin jako forma zapłaty wynagrodzenia, przy czym w ocenie Sądu nastąpiło to już po dniu ogłoszenia upadłości (...) S.A. w Ł.. Sąd Okręgowy podkreślił, że w piśmie datowanym na dzień 24 lipca 2003 roku, a doręczonym (...) S.A. w Ł. w dniu 31 lipca 2003 roku, powód wezwał do zapłaty kwoty łącznie 81.699,01 złotych, w tym kwoty 80.200,97 złotych wynikającej z faktur za okres od marca 2003 roku do lipca 2003 roku. Gdyby więc już przed tym dniem została dokonana sprzedaż towaru, to powód nie wzywałby do zapłaty, ale zgłosiłby potrącenie należności, ewentualnie wezwałby do wystawienia faktur i dokonania stosownego rozliczenia. To wezwanie do zapłaty potwierdziło, w ocenie Sądu, że na dzień ogłoszenia upadłości (...) S.A., nie istniały jeszcze wierzytelności spółki wobec powoda, z którymi mogłyby zostać skompensowane należności powoda względem (...) S.A.. Z kolei zapis z porozumienia, że spółka miała poinformować o wyborze takiej formy zapłaty na 7 dni przed upływem terminu płatności należności nie przesądza o zawarciu umowy najpóźniej na 7 dni przed wystawieniem faktur. Stanowi to jedynie wyrażenie w tym terminie woli dokonania zapłaty za wykonane usługi w innej, niż gotówkowa, formie. Ponadto z materiału dowodowego wynika, że warunek ten nie była spełniany, skoro powód do potrącenia w sierpniu 2003 roku przedstawił przysługujące mu należności za okres od marca 2003 roku. (...) S.A. w Ł. nie stosowała się do tego wymogu porozumienia i termin ten pozostaje bez znaczenia dla ustalenia daty powstania wierzytelności spółki wobec powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe argumenty dowiodły, że należności (...) S.A. w Ł. wobec powoda, objęte nakazem zapłaty z dnia 30 stycznia 2004 roku, powstały po ogłoszeniu upadłości tej spółki i w związku z tym nie uległy potrąceniu wskutek złożonego w dniu 6 sierpnia 2003 roku oświadczenia powoda. Nie zaistniały więc okoliczności uzasadniające uwzględnienie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Niezależnie od powyższej, Sąd pierwszej instancji wskazał także drugą, niezależną podstawę do oddalenia powództwa.

Mianowicie powód już w dniu 6 sierpnia 2003 roku złożył (...) S.A. w Ł. oświadczenie o kompensacie należności powoda wynikających z umowy o świadczenie usług z należnościami spółki objętymi fakturami nr (...) z dnia 8 lipca 2003 roku, nr (...)z dnia 28 lipca 2003 roku, nr (...)z dnia 28 lipca 2003 roku, nr (...)z dnia 28 lipca 2003 roku i nr (...)z dnia 28 lipca 2003 roku. Dalsze pisma powoda w tym przedmiocie, w tym z 11 grudnia 2009r. stanowiły jedynie potwierdzenie wcześniej złożonego oświadczenia. Przedmiotem postępowania zakończanego wydaniem nakazu zapłaty z dnia 30 stycznia 2004 roku były zobowiązania stwierdzone wskazanymi fakturami. Nie sposób więc uznać, że do zdarzenia skutkującego wygaśnięciem zobowiązania doszło po wydaniu tytułu egzekucyjnego, skoro oświadczenie o potrąceniu powód złożył przed wszczęciem tego postępowania.

Podstawą powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. może być potrącenie, pomimo że powód zarzut potrącenia mógł zgłosić w postępowaniu rozpoznawczym w sprawie, w której został wydany tytuł wykonawczy. Dotyczy to jednak sytuacji, gdy przed wszczęciem tych postępowań powód nie złożył oświadczenia o potrąceniu, a w toku postępowania kwestionował dochodzoną od niego należność. Słusznie Sąd Najwyższy uznał, że w takiej sytuacji składanie oświadczenia o potrąceniu przeczyłoby twierdzeniom powoda o niezasadności powództwa. W niniejszej sprawie powód jednak nie tylko nie kwestionował zasadności stwierdzonej nakazem zapłaty kwoty, ale jeszcze przed wszczęciem postępowania o jej zasądzenie, złożył oświadczenie o potrąceniu. W toku postępowania zakończonego wydaniem tytułu egzekucyjnego mógł więc powołać się na to zdarzenie, czego jednak nie uczynił. W ocenie Sądu, nie zostały więc spełnione przesłanki wskazane w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Zdarzenie, o którym mówi powołany przepis nie może bowiem nastąpić po wydaniu tytułu egzekucyjnego, ani nie może być oparte na zarzutach istniejących w dniu wydania tego tytułu.

Apelację od powyższego wyroku w całości wniósł pozwany, zarzucając:

A. naruszenie przepisów prawa procesowego, co miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to poprzez:

1. naruszenie przepisu art. 328 § 2 k.p.c. w zw. art. 233 § 1 k.p.c., a to przez fragmentaryczną i wybiórczą ocenę dowodów przeprowadzonych na okoliczność istnienia wierzytelności (...) S.A. względem powoda przed dniem 24 lipca 2003 roku czyli wierzytelności możliwych do potrącenia,

a) poprzez uznanie że wierzytelności (...) S.A. wobec powoda powstały po ogłoszeniu upadłości tej spółki oraz że nie miała miejsca umowa sprzedaży tkanin przez (...) S.A. na rzecz G. K. (1), podczas gdy brak jest przesłanek dla stwierdzenia, że zawarte porozumienie z marca 2003 roku nie obowiązywało stron i nie zostało wykonane w dniu 21 lipca 2003 roku, gdy doszło do zawarcia umowy sprzedaży tkanin, a tym samym do powstania wierzytelności (...) S.A. względem powoda, możliwych do potrącenia z wierzytelnościami powoda względem (...) S.A. z tytułu umowy o usługi ochroniarskie,

b) poprzez pominięcie w pierwszej części wyroku opisującego ustalony stan faktyczny, okoliczności dotyczących realizacji porozumienia z dnia 15 marca 2003 roku, czyli nie wskazanie okoliczności faktycznych dotyczących współpracy stron w okresie od marca do lipca 2003 roku, a następnie odniesienie się do tego zagadnienia poprzez odmowę wiarygodności zeznaniom powoda i stwierdzenie, że gdyby porozumienie z marca 2003r. było realizowane to nabycie tkanin przez powoda w lipcu 2003 roku nie nastąpiłoby jako forma zapłaty za usługi świadczone przez powoda na rzecz (...) S.A. w okresie od marca do lipca 2012 roku, zaś kontrahenci mogli kupować tkaniny bezpośrednio od (...) S.A., podczas gdy w rzeczywistości stan faktyczny realizował się w czterech etapach:

1 etap - powstanie wierzytelności G. K. (1) względem (...) S.A. z tytułu świadczenie usług ochroniarskich,

2 etap - wdrożenie porozumienia z marca 2003 roku -powstanie wierzytelności (...) S.A. względem G. K. (1) z tytułu umowy sprzedaży tkanin (wybieranych przez kontrahentów lub przez G. K. (1) gdy wcześniejsze zamówienie było powielane);

3 etap - powstanie wierzytelności G. K. (1) względem nabywców tkanin, ponieważ G. K. sprzedawał nabyte od (...) S.A. tkaniny, celem uzyskania gotówki tytułem ceny, co byłoby niemożliwe w przypadku sprzedaży tkanin bezpośrednio

przez (...) S.A. ponieważ kontrahenci dokonywali by zapłaty na rachunki bankowe (...) S.A. które były zajęte przez Komornika Sądowego, więc (...) nie mógłby przekazać gotówki G. K. (1);

(...)

2. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez przyjęcie że po powstaniu tytułu egzekucyjnego, którym to tytułem w przedmiotowej sprawie jest orzeczenie sądowe (nakaz zapłaty), dłużnik nie może oprzeć powództwa na zarzucie wygaśnięcia świadczenia na skutek dokonania skutecznego potrącenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie, podczas gdy powołany przepis in fine w zdaniu drugim wskazuje, że gdy tytułem wykonawczym jest orzeczenie sądowe (tak jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie), dłużnik może powództwo oprzeć także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie; przy czym podkreślenia wymaga że zarzut spełnienia świadczenia, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. należy rozumieć szeroko jako każdy zarzut wskazujący na wygaśnięcie obowiązku stwierdzonego w tytule wykonawczym, jeżeli z powodu ustawowych ograniczeń kognitywnych nie mógł być rozpoznany i uwzględniony w orzeczeniu stanowiącym tytuł egzekucyjny, mimo iż dotyczy zdarzeń sprzed zamknięcia rozprawy. Wykładnię taką dodatkowo uzasadnia pogląd, że umorzenie długu przez potrącenie traktowane jest w doktrynie jako jego spełnienie; potrącenie jako sposób wygaszenia stosunku zobowiązaniowego uznaje się za równoważny ze spełnieniem świadczenia (zapłatą) (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 23 maja 2012 r. III CZP 16/2012), a w przedmiotowej sprawie zarzut potrącenia nie mógł być rozpoznany i uwzględniony postępowaniu zakończonym wydaniem orzeczenia stanowiącego tytuł egzekucyjny (nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy w sprawie X GNc 2966/03), bowiem wniesione przez G. K. (1) zarzuty od nakazu zapłaty (zawierające informację o kompensacji wierzytelności) nie zostały poddane przez Sąd merytorycznej ocenie z powodu ograniczeń kognitywnych,

B. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

1. art. 535 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy między (...) S.A. a powodem doszło do zawarcia umowy sprzedaży tkanin najpóźniej w dniu 21 lipca 2003 roku, a wobec konsensualnego charakteru tej umowy nie było konieczne wydanie rzeczy, która to czynności została faktycznie dokonana dopiero 28 lipca 2003 roku wraz z wystawieniem faktury VAT,

2. art. 34 § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. 1991 r. Nr 118 poz. 512), poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy w dniu 6 sierpnia 2003 roku potrącenie długu upadłego - (...) S.A. (z tytułu usług ochrony mienia) z długiem wierzyciela - G. K. (1) (z tytułu umowy sprzedaży tkanin) było dopuszczalne, ponieważ oba długi istniały w dniu 24 lipca 2003 roku - w czasie ogłoszenia upadłości,

3. art. 18 § 1 w zw. z art. 24 § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. 1991 r. Nr 118 poz. 512), poprzez ich niezastosowanie w przypadku przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że należności (...) S.A. względem powoda powstały po ogłoszeniu upadłości czyli sprzedaż tkanin nastąpiła w dniu 28 lipca 2003r., podczas gdy tkaniny te w takim wypadku wchodziły w skład masy upadłości, a czynności prawne upadłego, dotyczące majątku wchodzącego w skład masy upadłości, dokonane po ogłoszeniu upadłości, nie mają skutków prawnych w stosunku do masy, tym samym wierzytelności te skutecznie nie powstały wobec braku skuteczności umowy sprzedaży przedmiotowych tkanin.

Wskazując na powyższe, powódwniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwanyw odpowiedzi na apelacjęwniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

W pierwszej kolejności celowe jest odniesienie się do zarzutu naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ uznanie, iż w niniejszej sprawie niedopuszczalne było powołanie się przez powoda na zarzut potrącenia, może czynić irrelevantnymi pozostałe zarzuty apelacyjne, choć oczywiście także i do nich Sąd się merytorycznie odniesie.

Sąd Apelacyjny podziela w pełni stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 23 maja 2012r. w sprawie III CZP 16/12 (OSNC 11/2012, poz. 129), zgodnie z którą oparcie powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.) jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy zarzut ten – ze względu na ustanowiony ustawą zakaz – nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że w judykaturze oraz nauce prawa procesowego cywilnego ugruntowane jest stanowisko, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli tzw. „wykluczającemu działaniu prawomocności”. Powództwo przeciwegzekucyjne nigdy nie należało do wyjątków przełamujących zasadę prekluzji łączonej z prawomocnością materialną; prawnodogmatyczny wzorzec tego powództwa, wywodzony jeszcze z powództwa o umorzenie egzekucji (art. 566 d.KPC), przewiduje pozbawienie wykonalności prawomocnego (wykonalnego) orzeczenia - a ściślej, tytułu wykonawczego, tj. orzeczenia opatrzonego klauzulą wykonalności - a nie ugodzenie w jego prawomocność i podważenie jego treści. W związku z tym podstawą tego powództwa mogą być wyłącznie twierdzenia wskazujące, że po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku nastąpiły okoliczności, wskutek których zobowiązanie dłużnika wygasło z powodu wykonania lub z innych przyczyn albo nie może być egzekwowane. Nie mogą być natomiast podstawą powództwa opozycyjnego zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści. Przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest niedopuszczalne. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia. Z tego względu - przy orzekaniu na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 KPC, gdy tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu - uwzględnia wyłącznie zdarzenia, które nastąpiły po wydaniu tego wyroku.

Jak dalej wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanej uchwały, do rozchwiania jednolitej judykatury oraz pewnej dezorientacji doktryny doszło po zmianie art. 840 § 1 KPC dokonanej ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), w wyniku której w pkt 2 tego przepisu po wyrazach „gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy” dodano frazę „a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie”. Sąd Najwyższy wskazał, że oceniając dokonaną w 2004r. zmianę art. 840 § 1 KPC należy pamiętać, że ustawodawca - choć użył sformułowań budzących poważne wątpliwości interpretacyjne - nie dał jakiegokolwiek znaku uzasadniającego wniosek, iż gruntownie przekształca uformowany przed wielu laty i niekwestionowany model powództwa opozycyjnego, nadając mu np. charakter środka zaskarżenia *suigeneris*, oraz że czyni wyłom w zasadzie prekluzji materiału faktycznego wiążanej z prawomocnością wyroku. Teza taka nie wynika ani z dokumentów ilustrujących przebieg prac legislacyjnych (Sejm IV kadencji, druk nr 965), ani z kontekstu normatywnego; przeciwnie, brak modyfikacji art. 316 § 1, art. 365, 366 i 403 § 2 KPC dowodzi, że konstrukcja i funkcja powództwa opozycyjnego nie ulega zmianie. W tej sytuacji, podkreślił Sąd Najwyższy, wyłącznie językowa wykładnia art. 840 § 1 pkt 2 KPC, skupiająca się na spostrzeżeniu, iż w końcowym fragmencie tego przepisu nie użyto jakiegokolwiek obostrzenia semantycznego, nie może być uznana za wystarczającą. Konieczne jest wzięcie pod uwagę wykładni celowościowej oraz funkcjonalnej. Sąd Najwyższy podniósł, że w wyniku licznych zmian ustawowych dostosowujących postępowanie cywilne do wymagań współczesności, w kodeksie postępowania cywilnego pojawiły się przepisy uniemożliwiające pozwanemu wykazanie w toku sprawy faktu wygaśnięcia zobowiązania będącego przedmiotem roszczenia powoda. De lege lata chodzi o dyktowany postulatem wzmocnienia szybkości i skuteczności postępowania w niektórych rodzajach spraw zakaz korzystania z zarzutu

potrącenia w okolicznościach przewidzianych w art. 493 § 3 lub art. 505⁴ § 2 KPC, dokonanego przed zamknięciem rozprawy, albo o sytuację wspólnika spółki jawnej, przeciwko któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie art. 778¹ KPC, jeżeli swoje zarzuty osobiste przeciwko wierzycielowi spółki (art. 35 KSH) opiera na zdarzeniach sprzed zamknięcia rozprawy. Należy przy tym pamiętać, że zarzut spełnienia świadczenia, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 KPC należy rozumieć szeroko jako każdy zarzut wskazujący na wygaśnięcie obowiązku stwierdzonego w tytule wykonawczym, jeżeli z powodu ustawowych ograniczeń kognitywnych nie mógł być rozpoznany i uwzględniony w orzeczeniu stanowiącym tytuł egzekucyjny, mimo iż dotyczy zdarzeń sprzed zamknięcia rozprawy. Umorzenie długu przez potrącenie traktowane jest w doktrynie jako jego spełnienie; potrącenie jako sposób wygaszenia stosunku zobowiązaniowego uznaje się za równoważny ze spełnieniem świadczenia (zapłatą).

Ustawowy zakaz wykazywania w postępowaniu rozpoznawczym faktu wygaśnięcia zobowiązania - mogący w niektórych wypadkach prowadzić do wydania orzeczenia sprzecznego ze stanem faktycznym oraz z prawem materialnym - musiał znaleźć odniesienie do odpowiedniego narzędzia procesowego likwidującego jego negatywne skutki. Narzędziem tym jest właśnie art. 840 § 1 pkt 2 KPC w obecnym brzmieniu, przy czym tej funkcji nie odbiera mu fakt, że wskazana w nim podstawa przynależy raczej do przesłanek powództwa opozycyjnego wymienionych w art. 840 § 1 pkt 1 KPC.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż w świetle art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. niedopuszczalne było powołanie się przez powoda na zarzut potrącenia, które dokonane zostało przez niego oświadczeniem z dnia 6 sierpnia 2003 roku o kompensacie należności powoda wynikających z umowy o świadczenie usług z należnościami spółki objętymi fakturami nr (...) z dnia 8 lipca 2003 roku, nr (...) z dnia 28 lipca 2003 roku, nr (...) z dnia 28 lipca 2003 roku, nr (...) z dnia 28 lipca 2003 roku i nr (...) z dnia 28 lipca 2003 roku. Trafnie Sąd Okręgowy ocenił, iż oświadczenia złożone pismami z 21 września 2005 r. i 11 grudnia 2009 r. stanowiły jedynie potwierdzenie wcześniej złożonego oświadczenia. Z kolei przedmiotem postępowania sądowego zakończonego wydaniem prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 30 stycznia 2004 roku przez Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygn. akt X GNC 2966/03 były właśnie zobowiązania stwierdzone wymienionymi fakturami.

Stwierdzić więc należy, że oświadczenie powoda o potrąceniu zostało złożone przed wszczęciem postępowania w sprawie sygn. akt X GNC 2966/03, zatem mogło i powinno zostać zgłoszone jako zarzut w tym postępowaniu. Nie stało się tak z winy powoda G. K. (1) (pозwanego w tamtej sprawie), którego zarzuty od nakazu zapłaty zostały prawomocnie odrzucone z uwagi na nieuiszczenie wpisu od zarzutów. Zatem potrącenie nie mogło być przedmiotem rozpoznania w ramach postępowania w sprawie sygn. akt X GNC 2966/03 nie ze względu na ustawowe ograniczenia kognitywne, ale z powodu zaniedbań procesowych strony. W konsekwencji zarzut ten nie może stanowić postawy do wystąpienia z powództwem opartym na art. 840 § 1 pkt 2) k.p.c., co trafnie wywiódł Sąd Okręgowy.

Paradoksalnie, apelujący w uzasadnieniu apelacji również powołuje się na przytoczoną powyżej uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 16/12. Apelujący przeoczył jednak podstawową różnicę wskazaną przez Sąd Najwyższy, a mianowicie chodzi o rozróżnienie sytuacji gdy zarzut spełnienia świadczenia (a więc także przez potrącenie) nie mógł być przedmiotem rozpoznania w postępowaniu zakończonym wydaniem tytułu egzekucyjnego ze względu na ustanowiony ustawą zakaz i sytuacji, gdy zarzut ten nie został w tym postępowaniu rozpoznany z przyczyn leżących po stronie pozwanej. I tylko w tej pierwszej sytuacji (gdy istniał ustawowy zakaz rozpoznania zarzutu) możliwe jest późniejsze skorzystanie z powództwa opartego na aktualnym brzmieniu art. 840 § 1 pkt 2) k.p.c.

Za niezasadne Sąd Apelacyjny uznał także pozostałe, wskazane w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego, a konkretnie zarzuty niewłaściwej oceny materiału dowodowego i dokonania błędnych ustaleń faktycznych. Ocena dowodów dokonana przez Sąd Okręgowy jest prawidłowa, mieści się w granicach wytoczonych przepisem art. 233 k.p.c., zaś uzasadnienie wyroku odpowiada wymogom art. 328 § 2 k.p.c. Należy uczynić ogólną uwagę, że zarzut dokonania błędnych ustaleń faktycznych może być uwzględniony tylko wówczas, gdy oceny i wnioski wyprowadzone przez sąd ze zgromadzonych dowodów pozostają w sprzeczności z zasadami logicznego rozumowania bądź wskazaniem doświadczenia życiowego. Samo przytoczenie w apelacji odmiennej, własnej oceny zebranego w

sprawie materiału dowodowego nie może być uznane za wystarczające do podważenia dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych (por. wyrok SN z dnia 03.09.1969r., I PR 228/69, LEX nr 6553).

Zarzuty apelacji w zakresie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji dotyczą przede wszystkim daty zawarcia przez powoda z (...) S.A. umowy sprzedaży tkanin. Apelujący podnosi, iż nastąpiło to przed datą ogłoszenia upadłości (...) S.A., czyli przed 24 lipca 2003r. Z kolei ustalenia Sądu Okręgowego są odmienne, mianowicie, że miało to miejsce już po dacie ogłoszenia upadłości. Ocena dowodów i argumentacja przedstawiona przez Sąd pierwszej instancji jest tu całkowicie prawidłowa i zasługuje na pełną aprobatę. Bardzo istotne są co do tej okoliczności zeznania świadka A. B., który wówczas został ustanowiony syndykiem masy upadłości (k.227 – 228). Zeznał on, że wbrew jego zarządzeniu pracownicy (...) wydali powodowi towar już po ogłoszeniu upadłości, syndyk próbował odzyskać towar, ale bezskutecznie i w efekcie wystąpił z powództwem o zapłatę ceny za ten towar. Wypada ponadto powtórzyć za Sądem Okręgowym, że gdyby rzeczywiście do transakcji doszło przed 24 lipca 2003r., to powód G. K. (1) nie wystosowałby w tymże dniu pisma do (...) S.A. z wezwaniem do zapłaty zaległości w kwocie 81.699,01 zł, lecz z pewnością złożyłby oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności. Podkreślić trzeba, że powód nie przedstawił (także w apelacji) żadnych przekonujących dowodów na potwierdzenie swojej wersji zdarzeń, tj. że transakcja kupna tkanin dokonała się przed 24 lipca 2003r. Wersję podawaną przez powoda należy więc uznać za gołosłowną i sprzeczną z materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Brak jest dowodów do dokonania ustalenia, że do zawarcia ustnej umowy kupna – sprzedaży tkanin doszło już w dniu 21 lipca 2003r. Nawet powód w swoich zeznaniach nie potrafił precyzyjnie wskazać dat transakcji. Poza tym, gdyby rzeczywiście taka sytuacja miała miejsce, to oznaczałoby to, że powód takie wiążące umowy musiał zawierać z osobami upoważnionymi do reprezentacji (...) S.A. Mógłby więc zgłosić w niniejszym procesie dowód z zeznań tych osób, co uwiarygodniłoby jego wersję. Tymczasem wersję powoda potwierdzają tylko jego własne zeznania, które są nieprecyzyjne i często wewnętrznie sprzeczne, co wykazał Sąd Okręgowy. O braku wiarygodności zeznań powoda przekonuje między innymi to, że wynika z nich, iż strony wcześniej wielokrotnie drogą takiej kompensaty regulowały swoje wzajemne zobowiązania. Tymczasem brak na to jakichkolwiek dowodów, zwłaszcza faktur, które powinny być wystawione przez (...) S.A. na zakup przez powoda tkanin. Trafnie zauważył również Sąd Okręgowy, że gdyby porozumienie z dnia 15 marca 2003 roku było wcześniej realizowane, tak jak twierdził powód (także w apelacji, opisując cztery etapy jego realizacji), to zaległość w płatnościach na rzecz firmy powoda istniejąca w dniu 24 lipca 2003 roku nie obejmowałaby okresu jeszcze sprzed podpisania tego porozumienia. Nabycie tkanin przez powoda w lipcu 2003 roku miało nastąpić jako forma zapłaty za usługi świadczone (...) S.A. w Ł. w okresie od marca 2003 roku do lipca 2003 roku, co potwierdza, że za ten okres powód nie uzyskał zapłaty za świadczone usługi w jakiegokolwiek postaci.

Jeden z najpoważniejszych argumentów powoda, a mianowicie, że faktury na zakup przedmiotowych tkanin zostały wystawione jeszcze przez (...) S.A. a nie przez syndyka masy upadłości, co zdaniem powoda ma dowodzić tego, że faktury i transakcja zostały dokonane jeszcze przed datą ogłoszenia upadłości, również nie zasługuje na przyznanie mu istotnego waloru. Podstawowe znaczenie ma bowiem data wystawienia tychże faktur, a jest to data 28 lipca 2003r., czyli cztery dni po ogłoszeniu upadłości. W takiej sytuacji najprawdopodobniej doszło do oczywistej omyłki w działaniach pracowników handlowych i księgowych (...) S.A., rzecz bowiem działa się zaledwie cztery dni od daty postanowienia sądu o ogłoszeniu upadłości, co wiązało się zapewne z zamieszaniem i błędami z tego wynikającymi. O zamieszaniu i nieładzie w tych dniach mówił nawet powód w swoich zeznaniach (k.286).

Skoro prawidłowe były ustalenia Sądu pierwszej instancji co do daty umowy kupna – sprzedaży tkanin (i w związku z tym daty powstania wierzytelności powoda), automatycznie niezasadne są zarzuty naruszenia art. 535 k.c. i art. 34 § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934r. Prawo upadłościowe.

Jeśli chodzi z kolei o podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art. 18 § 1 w zw. z art. 24 § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. 1991 r. Nr 118 poz. 512), poprzez ich niezastosowanie w przypadku przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że należności (...) S.A. względem powoda powstały po ogłoszeniu upadłości czyli sprzedaż tkanin nastąpiła w dniu 28 lipca 2003r, to stwierdzić należy, że zarzut ten ma charakter merytoryczny (zarzut nieważności umowy) i winien był być podniesiony w postępowaniu sądowym, w ramach którego doszło do powstania tytułu egzekucyjnego, czyli w sprawie o sygn. akt X GNc 2966/03 przed Sądem

Okręgowym w Łodzi. Obecnie zarzuty merytoryczne, kwestionujące zasadność tytułu wykonawczego nie mogą być rozpoznawane w ramach powództwa przeciwegzekucyjnego, co powyżej szeroko już wyjaśniono.

Mając powyższe na uwadze, uznając zarzuty apelacyjne za niezasadne, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny nie orzekał, ponieważ pozwany nie zgłosił takiego żądania.